

ՈՉ ՖՈՐՄԱԼ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 21-ՐԴ ԴԱՐՈՒՄ

DOI: 10.24234/journalforarmenianstudies.v1i72.238

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

21-րդ դարը բնութագրվում է արագ սոցիալական, տեխնոլոգիական և մշակութային փոփոխություններով, որոնք էապես փոխում են գիտելիքի ստեղծման, փոխանցման և կիրառման ընդհանուր տրամաբանությունը, հիմնովին փոխում են ուսուցման ձևերը և պահանջում են նոր մոտեցումներ, որոնք կստեղծեն անհրաժեշտ պայմաններ մարդկանց համար՝ իրենց գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները մշտապես բարելավելու համար: Ֆորմալ կրթական համակարգերը, հիմնականում կենտրոնացած են դպրոցական և բարձրագույն կրթության վրա, և չնայած իրենց հիմնարար դերին, հաճախ չեն կարողանում բավարարել այս արագ փոփոխվող պահանջները, ինչի արդյունքում լրացուցիչ, ավելի ճկուն ուսուցման մեխանիզմների անհրաժեշտություն է առաջանում, որոնք համատեղելի կլինեն շարունակական ուսուցման զարգացման հետ:

Ուստի ոչ ֆորմալ կրթությունը դառնում է անփոխարինելի գործիք՝ ծառայելով հենց այդ նպատակին՝ առաջարկելով բազմաբնույթ կրթական փորձառություններ, ապահովելով կյանքի ընթացքում ուսուցման նոր հնարավորություններ, նպաստելով անձի համապարփակ և ստեղծարար մտածողության զարգացմանը, խնդիրների լուծման հմտությունների բարելավմանը, ապահովելով անձի սոցիալական և քաղաքացիական ակտիվության խթանումը: Այն ոչ միայն նպաստում է մարդկանց մասնագիտական աճին, այլև խթանում է ինքնակառավարումը, թիմային աշխատանքը և սոցիալական ներգրավվածությունը:

Հողվածում վերլուծվում է ոչ ֆորմալ կրթության դերը ժամանակակից կրթական իրականության մեջ, ուսումնասիրության հիմքում ընկած է այն գաղափարը,

համաձայն որի, ոչ ֆորմալ կրթությունը ոչ միայն լրացում է ֆորմալ կրթությանը, այլև ստեղծում է հարթակ անհատական և համայնքային զարգացման համար՝ ապահովելով կրթության շարունակականություն և մասնագիտական հմտությունների անընդհատ բարելավում:

Ամփոփելով հետազոտության արդյունքները կարող ենք նշել, որ ոչ ֆորմալ կրթությունը համարվում է կարևորագույն գործիք, որը համակցված մոտեցումներով և տեխնոլոգիական հնարավորությունների օգտագործմամբ հնարավորություն է ստեղծում հասարակության կայուն զարգացման, աշխատաշուկայի պահանջներին հարմարվելու և անհատի ամբողջական ներուժի իրացման համար:

Այսպիսով, 21-րդ դարում ոչ ֆորմալ կրթությունը դառնում է կենսական բաղադրիչ՝ ապահովելով ուսուցման դինամիկության պահպանությունը, սոցիալական ու մշակութային ինտեգրումը, ստեղծարար և գործնական հմտությունների զարգացումը, ինչպես նաև անհատի և համայնքի շարունակական առաջընթացը:

***Բանալի բառեր և արտահայտություններ.** կրթություն, ոչ ֆորմալ կրթություն, ժամանակակից պայմաններ, կրթական համակարգ, կրթական միջավայր:*

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ժամանակակից տեղեկատվական հասարակությունը բնութագրվում է գիտելիքի արագ հնեցմամբ, մասնագիտական դերերի փոփոխությամբ և սոցիալական անորոշության աճով: Ուստի կրթությունը չենք կարող սահմանափակել կյանքի վաղ փուլերով և ֆորմալ կրթական համակարգերով: Այս իրողությունների պայմաններում ոչ ֆորմալ կրթությունը ներկայացնում է ոչ միայն անհատական պահանջ այլև հասարակական անհրաժեշտություն, քանզի այն ճկուն է, հասանելի և ուղղված է կոնկրետ կենսական ու մասնագիտական խնդիրների լուծմանը:

Հետազոտության նպատակն է՝ ուսումնասիրել ոչ ֆորմալ կրթության անհրաժեշտությունը 21-րդ դարում և հիմնավորել դրա նշանակությունը անձի շարունակական զարգացման և հասարակության կայուն առաջընթացի համատեքստում:

Հետազոտության խնդիրներն են՝ վերլուծել 21-րդ դարի սոցիալ-տեխնոլոգիական փոփոխությունների ազդեցությունը կրթական պահանջների վրա և հիմնավորել ոչ ֆորմալ կրթության դերը շարունակական ուսումնառության ապահովման գործում:

Հոդվածի նորույթը ոչ ֆորմալ կրթության անհրաժեշտության դիտարկումն է՝ որպես ժամանակակից կրթական համակարգի զարգացման օբյեկտիվ պայման՝ պայմանավորված 21-րդ դարի սոցիալ-տեխնոլոգիական փոփոխություններով:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության տեսական հիմքը կազմել են ոչ ֆորմալ կրթության վերաբերյալ հայաստանյան և արտասահմանյան գիտական ուսումնասիրությունները, կրթական քաղաքականության փաստաթղթերը, ինչպես նաև կրթության զարգացման ժամանակակից հայեցակարգերը: Ուսումնասիրության ընթացքում օգտագործվել են մանկավարժական, սոցիոլոգիական և կրթության ոլորտներում հրապարակված տեսական աղբյուրներ, որոնք անդրադառնում են «կյանքի ընթացքում կրթություն» գաղափարին, ոչ ֆորմալ կրթության զարգացման պատմությանը, դրա գործառույթներին և ժամանակակից կրթական համակարգում ունեցած դերին:

Հետազոտության տեղեկատվական բազան ներառում է նաև կրթական համակարգի արդիականացման վերաբերյալ վերլուծական նյութեր, հասարակական կազմակերպությունների կողմից իրականացվող կրթական ծրագրերի փորձի ընդհանրացումներ, ինչպես նաև ոչ ֆորմալ կրթության վերաբերյալ եվրոպական և ամերիկյան մոտեցումների տեսական բնութագրումներ:

Աշխատանքի ընթացքում կիրառվել են հետևյալ մեթոդները.

- **Գիտական գրականության տեսական վերլուծություն** – ոչ ֆորմալ կրթության էության, նպատակների, գործառույթների և զարգացման միտումների բացահայտման նպատակով,
- **Համեմատական վերլուծություն** – ամերիկյան և եվրոպական ոչ ֆորմալ կրթության մոդելների առանձնահատկությունների համադրման համար,

- **Ընդհանրացում և համակարգում** – տարբեր հեղինակների մոտեցումների համադրման և միասնական տեսական շրջանակ ձևավորելու նպատակով,

- **Բովանդակային (կոնտենտ) վերլուծություն** – կրթական գործընթացում ոչ ֆորմալ կրթության դերի, սովորողների ներգրավվածության, ծնող-դպրոց համագործակցության և կրթական միջավայրի փոփոխությունների ուսումնասիրման համար,

- **Մանկավարժական երևույթների վերլուծական մեկնաբանություն** – ժամանակակից կրթական պայմաններում սովորողի դերի, հետաքրքրության, մոտիվացիայի և մասնակցության նշանակությունը բացահայտելու նպատակով: Հետազոտությունն ունի տեսական-վերլուծական բնույթ և միտված է ոչ ֆորմալ կրթության դերի բացահայտմանը ժամանակակից կրթական համակարգում՝ որպես ֆորմալ կրթությանը լրացնող և երբեմն փոխակերպող գործոն:

Ուսումնասիրությունը կատարվել է ժամանակակից կրթական իրողությունների համատեքստում՝ հաշվի առնելով տեղեկատվական հասարակության զարգացումը, սոցիալական փոփոխությունները և կրթության նկատմամբ ներկայացվող նոր պահանջները:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Կրթություն՝ անձի, հասարակության և պետության շահերից ելնող ուսուցման և դաստիարակության գործընթաց, որը նպատակաուղղված է գիտելիքները պահպանելու ու սերունդներին փոխանցելու համար (**ՀՀ օրենքը «Կրթության մասին»**):

Մանկավարժության տեսանկյունից երեխայի դպրոցում ուսումնառության շրջանը իրավացի է դիտարկել որպես անհատի՝ սոցիալականացման հարմարվողական փուլից անցում դեպի ինքնաիրացման փուլ՝ որպես անձի կողմից գիտակցված, նպատակաուղղված, ինքնակառավարվող և ինքնուրույն կառուցվող գործընթաց: Նման դիրքորոշման հիման վրա խոշոր կենտրոնի պայմաններում իրականացվող ոչ ֆորմալ կրթական պրակտիկաների հիմնական նպատակը կարելի է

սահմանել որպես անձի նախապատրաստում ինքնասոցիալականացմանը (**Ардабацкая И., 2016**):

20-րդ դարի 1960-ականներին, երբ կյանքի տարբեր ոլորտներում տեղի էին ունենում արագ փոփոխություններ և հասարակական հարաբերություններն էապես վերափոխվում էին, կրթական համակարգում սկսեց շրջանառվել «ոչ ֆորմալ կրթություն» հասկացությունը:

Ոչ ֆորմալ կրթության ի հայտ գալը պայմանավորված էր մեծահասակ մարդու՝ մշտապես փոփոխվող կյանքի պայմաններին արագ հարմարվելու անհրաժեշտությամբ: Սկզբում խոսքը վերաբերում էր նրան, որ նա պետք է ամբողջ կյանքի ընթացքում բարձրացնի իր մասնագիտական մակարդակը, զբաղվի ինքնակրթությամբ, ընդլայնի իր սոցիալ-մշակութային փորձն ու հաղորդակցական հմտությունները (**Загладина Х., 2014**):

Ոչ ֆորմալ կրթության հիմնական հատկանիշը ուսումնական գործունեության արդյունքների նկատմամբ միասնական, այս կամ այն չափով ստանդարտացված պահանջների բացակայությունն է: Ոչ ֆորմալ կրթությունը նախ և առաջ հիմնվում է գործընթացի մասնակցի անձնական հետաքրքրության վրա: Այն հաճախ իրականացվում է հատուկ կրթական միջավայրից դուրս, որտեղ հստակ սահմանված են ուսուցման նպատակները, մեթոդներն ու արդյունքները, ինչպես նաև տարբեր կրթական հաստատություններում կամ հասարակական կազմակերպություններում: Ոչ ֆորմալ կրթությունը միտված է սովորողների հետաքրքրությունների և նախասիրությունների տարբեր ոլորտներում նրանց աշխարհայացքի ընդլայնմանը և գիտելիքների խորացմանը (**Мальгин В., 2014**):

Ոչ ֆորմալ կրթության հիմնական նպատակն է կրթության միջոցով արձագանքել ժամանակի մարտահրավերներին՝ այդ թվում՝ հասարակական և քաղաքացիական մասնակցության նվազմանը, տեղեկատվական հասարակության պահանջներին, միջազգային ինտեգրման և գլոբալացման գործընթացների ուժեղացմանը, ինչպես նաև տնտեսության կառուցվածքային փոփոխություններին, որոնք խորացնում են առկա ֆորմալ կրթական համակարգի և ժամանակի պահանջների միջև եղած

տարբերությունը: Որպես կրթության յուրահատուկ ձև՝ ոչ ֆորմալ կրթությունը հնարավորություն է տալիս սոցիալական տարբեր խմբերի ներկայացուցիչներին ձեռք բերել և զարգացնել այնպիսի հմտություններ, կարողություններ և գիտելիքներ, որոնք համապատասխանում են անընդհատ փոփոխվող միջավայրի պահանջներին: Ըստ ոչ ֆորմալ կրթության մեջ կիրառվող սկզբունքների՝ այն կարող է ներառել տարբեր կրթական ձևաչափեր՝ կազմակերպված ֆորմալ կրթությունից դուրս (Горшкова В., 2014):

Ոչ ֆորմալ կրթությունը նպաստում է սովորողների մտահորիզոնի լայնացմանը և խորացված գիտելիքների ձևավորմանը՝ նրանց հոբբիների ու հետաքրքրությունների շրջանակում: Այն կարող է ներառել դասընթացներ, վերապատրաստումներ, ծրագրեր, որոնք առաջարկվում են կրթության կամ աշխատանքային գործունեության ցանկացած փուլում: Դասընթացի ավարտին տրվող փաստաթուղթը սովորաբար չի հանդիսանում իրավական հիմք՝ կրթությունը շարունակելու կամ մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու համար (Золотарева А., 2015):

Ոչ ֆորմալ կրթությունն առաջնորդվում է այն համոզմունքով, որ ուսուցման գործընթացը ոչ միայն կարող է, այլ պետք է լինի հետաքրքիր: Այն հիմնվում է սովորողների անհատական կարիքների և հետաքրքրությունների վրա՝ կիրառելով ճկուն կազմակերպչական ձևեր ու ուսուցման մեթոդներ:

Հարցմանը մասնակցել է 121 անձ, հիմնականում 18-35 տարեկան անձինք (69.4%), ովքեր սովորաբար հանդիսանում են ոչ ֆորմալ կրթության հիմնական շահառուները, իսկ 36-50 տարեկան անձանց մասնակցությունը 28.1%-ն է, 51+ խմբինը՝ 2-3%:

Զբաղվածության առումով գերակշռում են աշխատողները (41.3%), ովքեր շարունակական վերապատրաստման և մասնագիտական հմտությունների արդիականացման նկատմամբ պահանջարկ ունեն: Ուսանողները (24.8%) հետաքրքրված են լրացուցիչ հմտությունների ձեռքբերմամբ, գործազուրկների (22.3%) մասնակցության ցուցանիշները ցույց են տալիս ոչ ֆորմալ կրթության ներուժը

աշխատաշուկա մուտքի կամ վերամասնագիտացման տեսակետից անհրաժեշտ գործիք լինելը:

Հարցվածների մեծամասնությունը (76.9%) լսել է ոչ ֆորմալ կրթության մասին, և 53.7%-ը կարևորում է դրա դերը հասարակության համար, 28.9%-ը դժվարանում է դիրքորոշման հարցում, որը փաստում է ոլորտի հասանելիության և տեղեկատվության պակասի մասին:

Ձևաչափերից առավել նախընտրելի են դասընթացները (35.5%), վեբինարները և սեմինարները (ընդհանուր 41.3%), անհատականացված ուսուցման պահանջն ընդգծում է մենթորությունը (13.3%), իրազեկման և մոտիվացիայի կարիքի բացը մատնանշում է հարցվողների 14.9%-ը՝ չնախընտրելով որևէ ձևաչափ:

Բովանդակության առումով գերակշռում են առարկայական վերապատրաստումները (32.2%), կառավարում և բիզնեսը (26.8%), անձնային և մասնագիտական զարգացումը (24.5%): 38.8%-ը նշել է, որ ծրագրերը օգնել են, 41.3%-ը՝ մասամբ, իսկ 19.8%-ը չի տեսել ազդեցություն, համաձայն տվյալների, ծրագրերի արդյունավետությունը կախված է անհատական կարիքների և ինտենսիվության համապատասխանությունից:

Մեր ուշադրությունից չի զատվել նաև ճկուն ուսումնական գրաֆիկի կարևորությունը՝ 29.9%-ը և գործնական հմտությունների զարգացումը՝ 27.9%-ը, թերությունները կապված են որակի վերահսկման և մասնագետների պատրաստվածության խնդիրների հետ (40.5%): 28.1%-ը նշել է սահմանափակ ակադեմիական ճանաչում, իսկ 47.9%-ը լիովին, 37.2%-ը մասամբ համաձայն է, որ ոչ ֆորմալ կրթությունը պետք է զուգորդվի համալսարանական կրթության հետ:

Հետազոտության տվյալների համաձայն, ծագրերի մասին տեղեկությունը հիմնականում ստանում են կրթական կենտրոններից (28.1%) և համացանցից (20.7%):

Հաշվի առնելով մասնակցության, նախասիրությունների և արդյունավետության վերլուծությունը՝ պարզ է, որ ոչ ֆորմալ կրթությունը պահանջված է և արդյունավետ, սակայն պահանջում է ծրագրերի որակի, հասանելիության և մասնագիտական միջավայրի բարելավում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այսպիսով, ոչ ֆորմալ կրթությունը դպրոցների համար բացարձակ նորամուծություն չէ: Կրթական կազմակերպության ղեկավարությունից պահանջվում է միայն խրախուսել այն դեպքերը, երբ ֆորմալ կրթական պրակտիկաները վերափոխվում են ոչ ֆորմալի: Այդ նպատակի հասնելու ճանապարհներից մեկն է՝ ձևավորել համատեղ ուսուցման միջավայրեր, որտեղ ֆորմալն ու ոչ ֆորմալը համահունչ գոյակցում են:

Ոչ ֆորմալ կրթության հիմնական առաքելությունն է կրթական համակարգում գտնել արդյունավետ և համարժեք արձագանքներ ժամանակակից դարի մարտահրավերներին, ինչպիսիք են՝ հասարակական և քաղաքացիական մասնակցության նվազումը, տեղեկատվական հասարակության բարձր պահանջները, տնտեսության կառուցվածքային փոփոխությունները, ինչպես նաև դրանց և ֆորմալ կրթական համակարգի միջև գոյացող խորացող անհամապատասխանությունը:

Որպես կրթության յուրահատուկ ձև՝ ոչ ֆորմալ կրթությունը հնարավորություն է ընձեռում տարբեր սոցիալական խմբերի ներկայացուցիչներին ձեռք բերել և զարգացնել այնպիսի հմտություններ, կարողություններ և գիտելիքներ, որոնք անհրաժեշտ են փոփոխվող իրականության պահանջներին համապատասխան գործելու համար:

Այս համատեքստում ուսուցման կազմակերպման գործընթացում առանցքային է սովորողների հուզական, սոցիալական և հաղորդակցական կարողությունների զարգացումը, ինչը նպաստում է նրանց ավելի արդյունավետ ներգրավմանը ուսումնական գործունեության մեջ և կրթության՝ որպես կյանքի հարթակի ընկալմանը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀՀ օրենքը «Կրթության մասին», ընդունվել է 14.04.1999թ.:
<https://www.arlis.am/hy/acts/68299>
2. Ардабачкая И. (2016), Неформальное образование в школе: проблемы и перспективы // Вестник Костромского государственного университета. Серия:

Педагогика. Психология. Социокинетика. № 1., С. 17–18.

<https://cyberleninka.ru/article/n/neformalnoe-obrazovanie-v-shkole-problemy-i-perspektivy/viewer>

3. **Горшкова В. (2014)**, Взаимодействие формального, неформального и информального образования как современное направление развития человека // Научно-методический электронный журнал «Концепт». Т. 26. – С. 176–180. <https://e-koncept.ru/2014/64336.htm>
4. **Загладина Х. (2014)**, Неформальное образование как важнейший фактор социализации детей и подростков в современной России // Образовательная политика. № 2 (64). С. 101-114. <https://cyberleninka.ru/article/n/neformalnoe-obrazovanie-kak-vazhneyshiy-faktor-sotsializatsii-detey-i-podrostkov-v-sovremennoy-rossii/viewer>
5. **Золотарева А. (2015)**, Дополнительное образование детей в аспекте формальных и неформальных характеристик // Ярославский педагогический вестник. № 4., С. 46–53. <https://cyberleninka.ru/article/n/dopolnitelnoe-obrazovanie-detey-v-aspekte-formalnyh-i-neformalnyh-harakteristik>
6. **Мальгин В., Митина М. (2014)**, Неформальное образование детей и взрослых как новая сфера деятельности современной спортивной школы // Молодой ученый. №20. - С. 599-601. <https://moluch.ru/archive/79/14148>

REFERENCES

1. Republic of Armenia Law "On Education", adopted on April 14, 1999. <https://www.arlis.am/hy/acts/68299>
2. **Ardabatskaya I. (2016)**, Neformal'noye obrazovaniye v shkole: problemy i perspektivy /Non-formal education at school: problems and prospects/, Vestnik of Kostroma State University. Series: Pedagogy. Psychology. Sociokinetics. No. 1, p. 17–18. <https://cyberleninka.ru/article/n/neformalnoe-obrazovanie-v-shkole-problemy-i-perspektivy/viewer>

3. Gorshkova V. (2014), Vzaimodeystviye formal'nogo, neformal'nogo i informal'nogo obrazovaniya kak sovremennoye napravleniye razvitiya cheloveka /Interaction of formal, non-formal, and informal education as a modern direction of human development/ Scientific-methodical electronic journal "Koncept". Vol. 26, p. 176–180. <https://e-koncept.ru/2014/64336.htm>
4. Zagladina Kh. (2014), Neformal'noye obrazovaniye kak vazhneyshiy faktor sotsializatsii detey i podrostkov v sovremennoy Rossii /Non-formal education as a crucial factor in the socialization of children and adolescents in modern Russia/ Educational Policy. No. 2 (64), p. 101-114. <https://cyberleninka.ru/article/n/neformalnoe-obrazovanie-kak-vazhneyshiy-faktor-sotsializatsii-detey-i-podrostkov-v-sovremennoy-rossii/viewer>
5. Zolotareva A. (2015), Dopolnitel'noye obrazovaniye detey v aspekte formal'nykh i neformal'nykh kharakteristik /Additional education of children in the aspect of formal and non-formal characteristics/ Yaroslavl Pedagogical Bulletin. No. 4, p. 46–53 <https://cyberleninka.ru/article/n/dopolnitelnoe-obrazovanie-detey-v-aspekte-formalnyh-i-neformalnyh-harakteristik>
6. Malgin V., Mitina M. (2014), Neformal'noye obrazovaniye detey i vzroslykh kak novaya sfera deyatel'nosti sovremennoy sportivnoy shkoly /Non-formal education of children and adults as a new sphere of activity for the modern sports school/, Young Scientist. No. 20, p. 599-601. <https://moluch.ru/archive/79/14148>

Женя Геворгян

Необходимость неформального образования в XXI веке

Заключение

Ключевые слова и выражения. образование, неформальное образование, современные условия, образовательная система, образовательная среда.

XXI век характеризуется быстрыми социальными, технологическими и культурными изменениями, которые существенно трансформируют общую логику

создания, передачи и применения знаний. Эти изменения глубоко меняют формы обучения и требуют новых подходов, создающих необходимые условия для того, чтобы люди могли постоянно совершенствовать свои знания, навыки и компетенции. Формальные системы образования, сосредоточенные преимущественно на школьном и высшем образовании, несмотря на их фундаментальную роль, часто не способны удовлетворить эти быстро меняющиеся требования, что порождает необходимость внедрения дополнительных, более гибких механизмов обучения, совместимых с концепцией непрерывного образования.

Таким образом, неформальное образование становится незаменимым инструментом, выполняя эту задачу посредством предоставления разнообразного образовательного опыта, обеспечивая новые возможности для обучения на протяжении всей жизни, способствуя развитию комплексного и креативного мышления, совершенствованию навыков решения проблем, а также стимулируя социальную и гражданскую активность. Оно не только способствует профессиональному росту людей, но и развивает самоуправление, командную работу и социальное вовлечение.

В статье анализируется роль неформального образования в современном образовательном контексте. Исследование основано на концепции, согласно которой неформальное образование не является лишь дополнением к формальному обучению, но и создает платформу для индивидуального и общественного развития, обеспечивая непрерывность образования и постоянное совершенствование профессиональных компетенций.

Подводя итоги, можно отметить, что неформальное образование рассматривается как ключевой инструмент, который с помощью комбинированных подходов и использования технологических возможностей способствует устойчивому развитию общества, адаптации к требованиям рынка труда и раскрытию полного потенциала личности.

Таким образом, в XXI веке неформальное образование становится жизненно важным компонентом, обеспечивающим динамику обучения, социальную и культурную

интеграцию, развитие творческих и практических навыков, а также непрерывное продвижение как личности, так и сообществ.

Zhenya Gevorgyan

The necessity of non-formal education in the 21st century**Conclusion**

Key words and expressions: education, non-formal education, modern conditions, education system, learning environment.

The 21st century is characterized by rapid social, technological, and cultural changes, which significantly transform the overall logic of knowledge creation, transmission, and application. These developments profoundly alter the forms of learning and require new approaches that create the necessary conditions for individuals to continuously improve their knowledge, skills, and competencies. Formal education systems, primarily focused on school and higher education, despite their foundational role, often fail to meet these rapidly changing demands, thereby creating a need for additional, more flexible learning mechanisms that are compatible with lifelong learning development.

Therefore, non-formal education becomes an indispensable tool, serving this very purpose by offering diverse educational experiences, providing new opportunities for learning throughout life, promoting comprehensive and creative thinking development, enhancing problem-solving skills, and fostering social and civic engagement. It not only contributes to individuals' professional growth but also encourages self-management, teamwork, and social participation.

The article analyzes the role of non-formal education in the contemporary educational landscape. The study is based on the idea that non-formal education is not merely a supplement to formal education but also creates a platform for individual and community development, ensuring the continuity of learning and the ongoing improvement of professional competencies.

Summarizing the research findings, it can be noted that non-formal education is considered a crucial tool, which, through combined approaches and the use of technological opportunities, enables sustainable societal development, adaptation to labor market demands, and the realization of individuals' full potential.

Thus, in the 21st century, non-formal education becomes an essential component, ensuring the dynamism of learning, social and cultural integration, the development of creative and practical skills, and the continuous advancement of both individuals and communities.

Ժենյա Գևորգյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ Մանկավարժության ամբիոնի հայցորդ: Գիտական հետաքրքրությունները՝ մեծահասակների ոչ ֆորմալ կրթությունը՝ որպես կյանքի ընթացքում ուսուցման և կրթական համակարգերի փոփոխման կարևոր բաղադրիչ: gevorgyan.zhenya.99@mail.ru

Женя Геворгян – Соискатель кафедры педагогики с АГПУ им. Х. Абовяна.

Сфера научных интересов: **Научные интересы:** Неформальное образование взрослых как важная составляющая непрерывного обучения и взаимодополнения образовательных систем. gevorgyan.zhenya.99@mail.ru

Zhenya Gevorgyan – Phd student of the Chair of Pedagogy at the Kh. Abovyan ASPU. Scientific interests: **Scientific interests:** Adult non-formal education as an important component of lifelong learning and the complementarity of educational systems. gevorgyan.zhenya.99@mail.ru

Խմբագրություն է ուղարկվել 25.12.2025թ.

Հանձնարարվել է գրախոսության 13.01.2026թ.

Հրատարակման է ներկայացվել 31.03.2026թ